

SPR Veripalvelussa tehtävien raskaudenaikaisten veriryhmävasta-ainetutkimusten tilaus- ja vastauskäytännöt muuttuvat ATK-välitteisiksi 2.11.2011 alkaen

Tutkimukset	4469	B -VRAb-Gr	B -Veriryhmävasta-aineet, raskaudenaikaiset
	6095	B -VRAbGrS	B -Veriryhmävasta-aineet, raskaudenaikaiset, seurantatutkimus
	20629	B -VRisäGr	B -Veriryhmätutkimukset, isä

Asia Kaikista odottavista äideistä tutkitaan raskauden aikana veriryhmävasta-aineet: tarkoituksena on löytää ne immunisoituneet äidit, joiden lapsilla on vaara sairastua vastasyntyneen hemolyyttiseen tautiin joko raskauden aikana tai syntymän jälkeen. Tutkimukset tehdään Suomessa keskitetysti SPR Veripalvelussa. HUS:n neuvoloiden näytteitä tutkitaan vuosittain noin 17 000.

Muutos 2.11.2011 yllä mainittujen tutkimusten tilaus- ja vastauskäytännöt muuttuvat, kun Veripalvelu ja HUSLAB siirtyvät ATK-välitteiseen tiedonsiirtoon. Muutoksen ansiosta tulokset ovat käytettävissä aiempaa nopeammin. Lisäksi ne tallentuvat omaan ATK-järjestelmään pysyvästi. Koska Veripalvelu tutkii jokaisesta näytteestä myös äidin ABORhD-veriryhmän, tallentuu senkin tulos ATK-järjestelmiin ja on siten jatkossa käytettävissä mm. verensiirtoja varten.

Uudistus tarkoittaa käytännössä seuraavaa:

1. Neuvolat tilaavat ATK-järjestelmällä tutkimuksen **4469 B-VRAb-Gr** otettavaksi kansallisen raskaudenaikaisen seulontaohjelman mukaan (kuten tähänkin asti)
 - kaikista odottavista äideistä raskausviikolla 8-12
 - Näyte on suositeltavaa ottaa yhtä aikaa tutkimusten 8704 S-ÄITSEUL (Äitiysneuvoloiden seulontatutkimus) ja 4548 S-Tr1Seul (Sikiön kehityshäiriöiden seulonta, 1. trimester) kanssa heti ultraäänitutkimuksen jälkeen raskausviikolla 9-12 sairaalan laboratoriossa.
 - lisäksi RhD negatiivisista äideistä raskausviikolla 24-26 ja 36
 - lisäksi RhD positiivisista äideistä, joille on tehty verensiirtoja tai joilla on keltaisuuden vuoksi hoidettuja lapsia, raskausviikolla 36
2. Jos äiti on immunisoitunut (eli hänellä todetaan vasta-aineita tai niitä on todettu aikaisemman raskauden aikana), antaa Veripalvelu vastauksessaan ohjeet raskauden aikaisista seurantanäytteistä. Tällöin tilataan Veripalvelun vastaukseen sisältyvän ohjeen mukaisesti äidistä joko seurantatutkimus **6095 B-VRAbGrS** tai tutkimus 4469 B-VRAb-Gr (tutkimuksilla on sama hinta).
3. Jos Veripalvelu suosittelee vastauksessaan isän verinäytteen tutkimista (veriryhmäominaisuuksien periytymismahdollisuuksien selvittämiseksi ja turhien

näytteiden välttämiseksi), tilataan ATK-järjestelmällä isästä (eli isän omilla henkilötiedoilla) tutkimus **20629 B –VRisäGr**.

4. Paperilähete poistuu käytöstä. Sen sijaan lähetetiedot syötetään tilauksen yhteydessä ATK-järjestelmän esitietokysymyksiin: tiedotteen lopussa on esitetty niiden täyttöohjeet ja valmiit vastausvaihtoehdot.
5. Neuvolat ohjaavat äidit näytteenottoon HUSLABin näytteenottopisteisiin. Näytteenottopisteet huolehtivat näytteiden pakkaamisesta ja lähettämisestä Veripalveluun.
6. Veripalvelu ei enää postita paperivastauksia neuvoloihin, vaan vastaukset siirtyvät sähköisesti suoraan HUS:n ja neuvolan ATK-järjestelmiin, joista ne ovat luettavissa samoin kuin kaikki muutkin laboratoriotulokset. Jos vasta-aineita todetaan, tulos on valmiina viikon kuluessa näytteen saapumisesta, muutoin kolmen arkipäivän kuluessa näytteen saapumisesta.

Äidin vastaukseen sisältyy ABORhD-veriryhmä ja vasta-aineseulonnan tulos (2953 P-VRAb-O). Jos äidillä on vasta-aineita, vastaukseen sisältyy myös vasta-aine ja sen pitoisuus (titteri, IU/ml), arvio vasta-aineen merkityksestä ja ohjeet seurantatiheydestä sekä äidin fenotyypin. Veripalvelu voi lähettää vastauksia pyydetyn tutkimuksen (4469, 6095 tai 20629) lisäksi myös tutkimuksiin 21025 B-VRAbTu5 (B-Punasoluvasta-aineiden tunnistus (neuvola)), 6070 P-AntiDkv (P-Anti-D-kvantitaatio), 6096 E-FenoTy (E-Fenotyypitys) ja 11454 SPRV-laus (Näytteen lausunto, SPRV): **neuvolassa on tarkistettava, onko pyydetyn tutkimuksen lisäksi samalle näytteenottoajalle vastattu näitä tutkimuksia.**

7. Jos äidillä todetaan raskauden kannalta merkityksellinen punasoluvasta-aine, lähettää Veripalvelu sähköisesti välitettyjen tulosten lisäksi entiseen tapaan paperivastauksen HUS:n Naistenklinikalle (Meilahden sairaalan verikeskuksen kautta).

Esitietokysymysten täyttöohjeet (tutkimukset 4469 ja 6095).

Esitietokysymys

Raskauksien määrä, G

Synnytysten määrä, P

Laskettu aika

Veriryhmätiedot, ABO

Veriryhmätiedot, RhD

Mikä raskauden aikainen näyte

Täyttöohje

kokonaisluku, esim. 2 (ei G2)

kokonaisluku, esim. 1 (ei P1)

muodossa **pp.kk.www**
(esim. 25.03.2010)

täytä vain **varma tieto**

täytä vain **varma tieto**

Tutkimus 4469

- jos normaali (immunisoitumattoman äidin) näyte: vastaa

1, 2, 3, 4 tai 5

- jos seurantanäyte aik. keltaisuuden vuoksi hoidetun lapsen vuoksi: vastaa **seuranta kelt. lapsi**

- jos seurantanäyte äidin verensiirron vuoksi: vastaa **seuranta verensiirto**

Tutkimus 6095
= seurantanäyte immunisaation
vuoksi: vastaa **seuranta immunis.**

Aik. todettu immunisaatio	Rh-immunisaatio, Kell-immunisaatio, ABO-immunisaatio tai muu veriryhmäimm.
Aik. lapsi keltainen (valohoito)	Kyllä tai Ei
Äidille tehty verensiirtoja	Kyllä tai Ei
Aikaisempi verensiirto-milloin	jätä tyhjäksi, jos olet vastannut kysymykseen 'Äidille tehty verensiirtoja' Ei
Anti-D suojaus	Kyllä tai Ei tai Ei 6 kk sisällä
Anti-D suojaus-milloin	päivämäärä , mikäli olet vastannut kysymykseen 'Anti-D suojaus' Kyllä
Yhteystiedot-Äidin neuvola	Neuvolan nimi , jossa äiti asioi
Yhteystiedot-Äidin neuvola puh.	Neuvolan puhelinnumero , jossa äiti asioi
Kysymyksen asettelu	jätä tyhjäksi, jos saat tarpeellisen tiedon aiempiin kohtiin

Lisätietoja

Veripalvelu: http://www.terveysportti.fi/kotisivut/sivut.koti?p_sivusto=906

HUSLAB: <http://huslab.fi/ohjekirja/index.html>

Allekirjoitukset

Katja Salmela erikoislääkäri	Jari Leinonen kemisti	Esa Hämäläinen ylilääkäri vastuualuejohtaja	Tiina Mäki ylilääkäri vastuualuejohtaja
HUSLAB Kliinisen kemian ja hematologian vastuualue Verikeskukset puh. 050 427 1611	HUSLAB Kliinisen kemian ja hematologian vastuualue puh. 050 427 0591	HUSLAB Kliinisen kemian ja hematologian vas- tuualue puh. 050 427 2839	HUSLAB Perusterveydenhuol- lon laboratoriopalve- lut vastuualue puh. (09) 471 80052